

София, 13 юли, 2022 г.
изх. № 3314/13.07.2022

**ДО Г-Н ГЕОРГИ ГЪОКОВ
МИНИСТЪР НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА**

Относно: Социалният климатичен фонд на ЕС и предстоящият процес на изготвяне на Социален климатичен план за Република България

Уважаеми г-н Гъоков,

От името WWF България се обръщаме към Вас във връзка с текущите преговори за приемане на Социалния климатичен фонд на ЕС и предстоящия процес на изготвяне на Социален климатичен план за Република България, като важна стъпка за изпълнението на целите на Зелената сделка е актуализацията пакет "Подготвени за цел 55".

WWF е една от водещите природозащитни организации в световен мащаб. Мисията ни е да помогнем хората да живеят в хармония с природата. Работим и за ограничаване на климатичните промени, и смекчаване на вредния ефект от тях върху хората и природните екосистеми. WWF България работи усилено, за да гарантира, че политиките и законите, подкрепящи целите на Зелената сделка и пакета "Подготвени за цел 55", ще са ефективни и навременни, и ще отговарят на заявената амбиция за подобряване на благосъстоянието и здравето на гражданите и бъдещите поколения.

През юли 2021 г. ЕС прие нов пакет „Подготвени за цел 55“, в който се залагат по-амбициозни цели за справедлив, конкурентен и екологичен преход до 2030 г., а именно очакваното намаляване на емисиите се увеличава от -40% на -55% до 2030 г. спрямо нивото от 1990 г. За изпълнение на целите пакетът предлага разширяване на търговията с емисии в секторите транспорт и сгради, които в момента заемат съответно 20% и 12% от общите емисии в ЕС-27. Разширението на търговията с емисии в двата сектора се очаква да допринесе до -43% намаляване на емисиите до 2030 г. спрямо 2005 г.

Изпълнението на целите на пакета и Зелената сделка е ключово за постигане на енергиен преход към безвъглеродна икономика, намаляване на енергийните нужди при домакинствата, подобряване на комфорта им през зимния сезон, както и удовлетворяване на все повече нарастващите им нужди от охлаждане през летния сезон и трайно намаляване на енергийната бедност. Затова отдаваме особено значение на навременното изготвяне на Социален климатичен план и привеждане на механизъм за подпомагане на най-уязвимите граждани в действие възможно най-рано.

1. Какво се предвижда с новия Социален климатичен фонд за изпълнението на целите на пакета „Подготвени за цел 55“ в България?

Обсъжданият пакет ще се отрази на цените за енергия и горива на домакинствата и изисква целенасочени системни мерки за смекчаване на последиците върху уязвимото население. ЕС предлага изграждане на Социален фонд за изменението на климата, или т.нар. Социален климатичен фонд, който трябва да бъде въведен в действие една година преди стартирането на търговията с емисии в секторите транспорт и сгради, и да функционира през последните две години от действието на Инструмента за възстановяване и на Механизма за възстановяване и устойчивост.

Фондът ще има една основна обща цел – принос към прехода към неутралност на климата, и една специфична цел – **подкрепа за уязвимите домакинства, уязвимите микропредприятия и уязвимите потребители на транспорт** чрез временна подкрепа на доходите и чрез инвестиции в мерки за повишаване на енергийната ефективност, вкл. **мерки за декарбонизация на отоплението и охлаждането на сгради, ползване на енергия от възобновяеми източници и достъп до мобилност и транспорт с нулеви и ниски емисии.**

Индикативните срокове за търговия с емисии за сгради и автомобилен транспорт са заложили от 2026 г., което означава, че Социалният климатичен фонд трябва да е приведен в действие не по-късно от януари 2025 г. За целта, ЕС изисква държавите членки да разработят и подадат за одобрение Социални планове за климата, които да включват допустими и недопустими действия за постигане на целите на пакет „Подготвени за цел 55“ в секторите сгради и транспорт. Плановете трябва да бъдат подадени за одобрение от ЕК в срок до 30 юни 2024 г., заедно с актуализираните интегрирани Национални планове в областта на енергетиката и климата (НПЕК), в съответствие с чл. 14 от Регламент (ЕС) 2018/1999.

Определеният максимален размер на средствата, предвидени за България в Проекта на Регламент за създаване на Социален климатичен фонд (СКФ), бе ревизиран през юли 2022 г. в размер на **2.28 млрд. евро за периода 2025–2032 г.**, като допълнение към съществуващите инструменти за постигане на климатичните цели от Зеления Пакт и пакета „Подготвени за цел 55“ – Национален план за възстановяване и устойчивост, Национален план за климат и енергия. Това е **3.86% от общият бюджет на фонда**, непроменен след намаляването на общия размер на фонда. ЕС изисква държавите членки да съ-финансират 50% от СКФ с приходите от търговия с емисии за двата нови сектора и 25% от приходите от сега действащата търговия с емисии. Предвидено е отпускане на повече средства в началото на периода и инструментът да се прилага **една година преди въвеждането на цената на въглеродните емисии в рамките на новата Схема за търговия с емисии от 2025 г.** Плащанията по фонда ще бъдат направени от ЕС след изпълнени цели и задачи, посочени в одобрения национален Социален план за климата.

Очаква се въвеждането на пазарна цена на въглеродните емисии в секторите транспорт и сгради да **намали разходите за енергия в тези сектори в средносрочен и дългосрочен план след изпълнение на енергоспестяващи и ВЕИ мерки**, и затова действието на Социалния климатичен фонд е заложило да приключи до 2032 г.

2. Защо Социалният климатичен фонд е важен за намаляване на енергийната бедност и за изпълнението на целите на пакета „Подготвени за цел 55“?

СКФ е изключително важен за изпълнението на целите на пакета „Подготвени за цел 55“, България е нетен получател на финанси от ЕС според механизма на разпределяне на средства от търговията с емисии от сгради и транспорт, а сега чрез разширението на схемата за търговия с емисии към двата сектора по-горе, се прави опит за въвеждане на справедлив механизъм за финансиране само на най-нуждаещите се групи, с изискване за приемането на схеми на съ-финансиране от националните органи. Този механизъм ще бъде ключов за изпълнение целите Дългосрочната национална стратегия за обновяване на сградния фонд в жилищни и нежилищни сгради (наричана Стратегия за жилищно обновяване по-долу).

България е сред страните с най-високи нива на доходна бедност и същевременно с най-висока енергийна бедност. През 2020 г. средното ниво на доходите на българите се равнява на $\frac{1}{4}$ от средното за ЕС¹ като **разходите за енергия са близо 60% от средните за ЕС²**, което предполага много по-висок дял на разходите за енергия в среднестатистическо домакинство в България в сравнение с домакинствата в ЕС. Изчисления на БАН³ показват, че близо 60% от домакинствата в страната изразходват над 10% от нетните си приходи за енергия като средният дял на разхода за енергия от дохода е 14%. Този процент е два пъти по-висок от средното ниво за ЕС, което говори за намалена способност за самостоятелна инвестиция на българските домакинства в мерки за повишаване на енергийна ефективност поради сравнително по-малък размер на разполагаемия доход, както и до „избор“ на нискоефективен и нискокачествен начин на отопление, замърсяващ атмосферния въздух, но и въздуха вътре в помещенията.

Поради тази причина, както и ниското ниво на оборудване с електроуреди, българските домакинства потребяват и най-ниските количества енергия на човек в ЕС. Данни на Евростат показват, че през 2020 г. средното крайно потребление на енергия на човек в България е 344 кг.н.е., при 555 кг.н.е. средна стойност за ЕС⁴. Това показва силно подтиснато потребление. Според доклад на МРРБ от 2020 г.⁵, поддържаните среднообемни температури в кондиционираните пространства са ниски (10-15°C) в жилищните сгради поради недоотопляване. Субективната самооценка на домакинствата показва, че близо 27% през 2020 г. считат, че не могат да си позволят да поддържат дома си адекватно топъл през зимата⁶. Друг фактор за отчитане е, че над 30% от разхода за енергия на домакинствата е за най-евтиния енергиен ресурс отопление – твърдо гориво, тенденция, която се разширява при покачване на цените на енергията и с обедняване на групите с ниски и средни доходи⁷.

Същевременно, голяма част от жилищата в България реализират големи топлинни загуби през зимата. Според доклада на МРРБ дялът на сградите с най-лоши енергийни характеристики (класове E, F и G) е висок – над 90 % (94 % при панелните сгради; 92,4 %

¹ Mean and median income by household type - EU-SILC and ECHP surveys [ilc_di04]

² https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/NRG_PC_204__custom_2855620/default/table?lang=en

³ Пенева, Т. 2020. Устойчиво развитие и енергийна бедност. Общоакадемично списание на Българската академия на науките, ISSN 2683-0302, бр.3/2020, стр.36

⁴ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_07_20/default/table

⁵ МРРБ. 2020. [Преглед и анализ на националния жилищен сграден фонд в Република България](#). Обобщение

⁶ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20211105-1>

⁷ Пенева, Т. 2020. Устойчиво развитие и енергийна бедност. Общоакадемично списание на Българската академия на науките, ISSN 2683-0302, бр.3/2020, стр.38

при стоманобетонните сгради). Това е изначално нисък старт на процеса на жилищно обновяване. За периода от 2007 до 2020 г. са реновирани едва 2 514 сгради от общо 66 865 обитавани многофамилни сгради или едва 3.8% от общия брой в страната. Не е ясен прогресът при еднофамилните къщи, при които инициативата за повишаване на ефективността е изцяло индивидуална. България трябва да обнови близо 19 млн.кв.м. жилищна площ до 2030 г., за да постигне заложените цели в дългосрочната стратегия за обновяване на националния сграден фонд и да доведе до намаляване на емисиите с 1065 тона CO², цели заложените преди увеличението им с новия пакет „Подготвени за цел 55“.

Депозитите на българските домакинства показват тенденция на намаляване на общия брой депозити и увеличаване на общата стойност, или окрупняване на депозитите и изтегляне на сумите от по-малките държатели на депозит през последните десет години до 2021 г., с ускорен темп през първото тримесечие на 2022⁸. Двущифрената инфлацията от началото на 2022 г. се очаква да продължи и през следващите месеци, с два ефекта – от една страна покачващи се цени на строителните материали и мерките за енергийна ефективност, което налага актуализиране на стратегията за жилищно обновяване, и от друга страна, увеличение на разхода за базови жизнени потребности и намаляване на остатъчните доходи и спестявания на домакинствата на разположение за инвестиции.

Всичко това говори за ограничените възможности страната да постигне самостоятелно заложените цели до 2030 г., без целесъобразно и ефективно разходване на средствата по фондовете на ЕС - ПВУ и новия Социален фонд за климата.

Поставените в Дългосрочната стратегия за обновяване на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050 г. (Стратегията)⁹ цели изискват 1,5 млрд. лв. до 2025 г. и още 3 млрд. лв. за петте години до 2030 г., според изчисления на база на цени от 2019 г. Поради рязкото увеличение на цените на строителни материали в началото на 2022 г. с над 50%¹⁰ и тенденции на продължителна инфлация в следващите няколко месеца, се очаква при ценова актуализация на този ресурс общата сума необходима за постигане на целите само за жилищния сграден фонд да надхвърли 6 млрд. лв.

По Плана за възстановяване и устойчивост са предвидени 1.5 млрд. лв. за жилищни сгради. Този финансов ресурс е предвиден за саниране на общо 6.47 млн. кв.м. площ или малко над 1000 жилищни сгради, което е по-малко от една трета от целите на България до 2030 г. **С нарастващата инфлация съществува реална опасност ПВУ да обхване или по-малък брой сгради или по-малка жилищна площ**, както и поради не-въведени реформи в ЗУТ, ЗУЕС и неприета дефиниция за енергийна бедност и стартиране на първите пакети с финансиране на 100% от всички живущи. Очаква се ПВУ да финансира на 100% всички домакинства в сградите в началото на периода (при вероятно изразходване на по-голямата част от наличния бюджет), последвано от 80% грант във втория период., Началното 100-ово финансиране отново изключва възможности за разширение на площта на обновените жилища чрез схеми за съ-финансиране. **Дори да се приложи 50% съ-**

8

<https://www.bnb.bg/Statistics/StMonetaryInterestRate/StDepositsAndCredits/StDCDeposits/StDCDeposits/DataSeries/index.htm>

⁹ МРРБ. 2020. Дългосрочна стратегия за обновяване на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050 г., <http://www.strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=5315>.

¹⁰ [Продължават да растат цените на строителните материали - По света и у нас - БНТ Новини \(bntnews.bg\)](http://bntnews.bg)

финансиране на целия пакет, той отново няма да бъде достатъчен за целите на жилищния сграден фонд. Анализ на ЕнЕфект¹¹ казва, че при национална цел за обновяване до 2030 г. на 19 026 656 кв.м. жилищна площ, при заложените в проекта цени и подход в най-добрия случай с финансите от ПВУ към средата на 2026 г. ще бъдат обновени 3 688 979 кв.м.

Освен ПВУ, България няма предвиден собствен финансов ресурс за национални програми за изпълнение на мерки за енергийна ефективност. Намалени са и изискванията за национално съ-финансиране по Социалния климатичен фонд. Няма изграден постоянен механизъм за намаляване на енергийната бедност. И двете проведени към момента национални програми за обновяване на многофамилните жилища^{12,13} са финансирани домакинствата със 100% грантове. Преди това са правени неуспешни опити за въвеждане на схеми на съ-финансиране, поради политически причини, но също така и поради невъзможност за участие с инвестиция на част от домакинствата. Сред причините за неуспех на схемите са ниските доходи на населението, високи нива на задлъжнялост, пречки свързани с управление на етажната собственост при многофамилни сгради, и др. фактори. До момента самостоятелните инвестиции в енергийна ефективност се извършват предимно от домакинства със средни и високи доходи, изцяло на индивидуален принцип, който дори нарушава законовите разпоредби за ремонт и обновяване на многофамилни сгради.

Политиките и инструментите за намаляване на енергийната бедност в страната се ограничават с ежегодните целеви помощи за отопление, които са част от социалната политика на страната от 1995 г. насам, и програми на ЕС като ОПОС и Лайф за подмяна на печките за твърдо гориво с ефективни пелетни печки, климатици, дори газови бойлери и проекти като REACH , PO WERTY , REPLACE , IDEA, които имат силно ограничен местен обхват. Ефективността на помощите за отопление е слаба, те задоволяват краткосрочни нужди и нямат капацитет да намалят енергийната бедност в дългосрочен план. Програмите за енергийна ефективност са дългосрочни, но са насочени към цялото население, и нямат приложен доходен критерий, тъй като сградите обикновено се обитават от семейства с различен тип доходи. Техният ефект върху намаляване на енергийната бедност също е силно ограничен.

Това означава, че **за изпълнение на целите пакет „Подготвени за цел 55“, България ще има нужда от висок финансов ресурс, който обаче ще бъде предоставен през СКФ само при изпълнени мерки при работещ механизъм за намаляване на енергийната бедност.** Комисията ще оценява адекватността, ефикасността, ефективността и съгласуваността на мерките в социалния климатичен план в следните аспекти:

- 1) **Адекватност:** а) дали планът представлява отговор на социалното въздействие върху уязвимите домакинства и ползватели на транспорт в дадената държава членка и на предизвикателствата пред тях; б) дали се очаква планът да гарантира, че никоя от включените в него мерки и инвестиции не нанася значителни вреди на екологичните цели по смисъла на член 17 от Регламент (ЕС) 2020/852; в) дали планът включва мерки и инвестиции, които допринасят за прехода към зелена икономика.

¹¹ [Eneffect RoadMap 171221.pdf](#)

¹² Програма „Подкрепа за енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради“ на Оперативна програма „Регионално развитие“ (2007 – 2013) с общ бюджет 500 млн. лв., с реновирани 155 сгради с 2184 жилища за периода 2007-2013.

¹³ Национална програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради (2015-2020) с общ бюджет 1 млрд. лв. с реновирани 2022 сгради с 147 761 жилища с обща площ 11 525 389 кв.м.

- 2) **Ефикасност:** **а)** дали се очаква планът да има трайно въздействие върху предизвикателствата; **б)** дали се очаква мерките да осигурят ефективен мониторинг; **в)** дали мерките са съобразени с Директива 2012/27/ЕС, Директива (ЕС) 2018/2001, Директива 2014/94/ЕС на Европейския парламент и на Съвета, Директива (ЕС) 2019/1161 на Европейския парламент и на Съвета и Директива 2010/31/ЕС.
- 3) **Ефективност:** **а)** дали представената от държавата членка обосновка за размера на прогнозните общи разходи по плана е разумна и реалистична; **б)** дали се очаква мерките, предложени от съответната държава членка, да предотвратяват, разкриват и коригират корупция, измами и конфликти на интереси при използването на средствата; **в)** дали предложените от държавата членка ключови етапи и цели са ефективни предвид обхвата, целите и допустимите дейности на фонда.
- 4) **Съгласуваност:** За оценяване на съгласуваността Комисията взема под внимание дали планът съдържа мерки и инвестиции, които представляват съгласувани действия.

Тези условия изискват ранната разработка на дефиниция и критерии за идентифициране на енергийно бедните домакинства, както и схеми за съ-финансиране на мерките от домакинствата. За съжаление, поради ниската стартова позиция, **дори при 100% реализиране на потенциалните възможности за финансиране от СКФ, е възможно да се окаже, че той е недостатъчен за постигане на целите в пакет „Подготвени за 55“, а при понижения бюджет за България и с определен процент за директно подпомагане от 40% от тази сума, още повече.**

В резултат от въвеждането на пакет „Подготвени за цел 55“, се очаква разходите за инвестиции в жилищни сгради в ЕС да се увеличат с 0,4 до 0,7 процентни пункта от дохода на домакинствата. При провеждане на ефективна, холистична политика, средният разход за инвестиция на домакинствата с по-ниски доходи би следвало да бъде над два пъти по-голям от този на средното домакинство, според изчисления на ЕС.

3. Каква е позицията на българското правителство за създаване на СКФ у нас?

България все още не е представила публично своята позиция в подкрепа на СКФ и останалите елементи от Зелената сделка, като от WWF България очакваме такива позиции да бъдат представени и подложени на обсъждане в рамките на оповестения Консултативен съвет за Европейската зелена сделка (КЕЗС)¹⁴. Същевременно, в публичните изказвания на български политически представители, все още се наблюдава скептицизъм относно свързани елементи на Зелената сделка и Пакет “Подготвени за цел 55”, особено по отношение на разширяване на обхвата на схемата за търговия с емисии към секторите транспорт и сгради, въпреки заявена подкрепа за СКФ¹⁵.

Ние от WWF България считаме, че скептицизмът по отношение на търговията с емисии за жилищни сгради не би следвало да пречи на разработката на Социален климатичен план, като е важно единствено планът да отразява реално оценката на необходимите инвестиции и време за постигане на целите. Напротив, възможно най-ранното изготвяне на плана и изпълнение на мерките, ще позволи усвояването на максималните възможни суми предвидени по Социалния климатичен фонд.

¹⁴ Позиция на WWF България и “Коалиция за зелен рестарт”, в рамките на обществена консултация за сформирването на КЕЗС: <https://move.bg/green-deal-council-reform>

¹⁵ <https://www.24chasa.bg/mnenia/article/10930694>

WWF България препоръчва социални планове за климата да бъдат разработени в едно с териториалните планове за справедлив преход и Интегрирания план “Енергетика и климат”, стартирайки още сега като плановете са готови към средата на 2023 г., и да включват цели за периода до 2050 г., с възможност за финансиране и от други източници.

Считаме също, че плановете трябва да са съобразени с предварително въведена национална дефиниция за енергийна бедност, разработването на която е заложена реформа в ПБУ и трябва да бъде разработена с активното участие на МТСП, националните партньори и заинтересованите страни от гражданския сектор.

Важно е дефиницията да се базира на обективни показатели и да способства за дългосрочното адресиране на енергийната бедност по социално и екологично устойчив начин.

Обезпокоително е ползването само на субективни показатели за енергийната бедност в становището на МТСП, като:

- Домакинства, изпитващи ограничения при отопление на жилището си – 33.6% за 2018 г.
- Домакинства, които не могат да посрещнат със собствени средства неочаквани разходи – 32.1%
- Домакинства, които не могат да плащат навреме разходите, свързани с обитаваното от тях жилище – 31.9%

Тези показатели не могат да измерват енергийната бедност, тъй като са изразители на субективни, а не обективни цели. Анализи на БАН¹⁶ и ЕнЕфект¹⁷ предлагат ползване на разходно-ориентиран подход при оценка на енергийно бедните домакинства в страната, като единствения най-адекватен за националните специфики, способен да отрази тенденциите на повишаване на цените на ресурсите, и потребностите на домакинствата от енергия.

Припомняме, че според проекта на Регламент на ЕС, България може да поиска удължено действие на СКФ и финансиране по механизма до достигане на средното изначално ниво на постигнат обновен жилищен фонд за ЕС, **но не и да откаже приложението на СКФ или да забави навременното разработване на Социален климатичен план.**

4. Какви са ползите от навременното въвеждане на СКФ

Навременното въвеждане на СКФ ще позволи възможността за ползване на максималния размер на фонда за инвестиции за страната, и изпълнение на по-амбициозни климатични цели за секторите транспорт и сгради, с които да се минимизират неблагоприятните икономически ефекти върху най-уязвимите граждани и домакинства. По-специфично, въвеждането на СКФ ще допринесе за:

- Постигане на по-високи декарбонизационни цели, и по-бързо справяне с енергийната бедност. Целите могат да бъдат постигнати с обновяване на приблизително 19 млн. кв.м. жилищна площ, според Стратегията, за което са

¹⁶ БАН. 2022. Енергийната бедност в България: Дефиниране и политики. Презентация на кръгла маса DOI: 10.13140/RG.2.2.12947.55841

¹⁷ Център за енергийна ефективност Енефект. 2021. Проучване за разработване на дефиниция за „енергийна бедност“ в България

необходими приблизително 4 млрд. лв. до 2030 г. Необходима е актуализация на този финансов ресурс, предвид рязкото покачване на цените на желязото, стоманата, бетона, и др. строителни материали в началото на 2022 г., с минимум 30%, и оценка на реално възможните за постигане цели.

- Навременното разработване и одобрение на социален климатичен план ще позволи достъп до средствата на СКФ, и означава на първо място навременна разработка на механизъм за намаляване на енергийната бедност, и приета официална дефиниция и критерии за идентифициране на енергийно бедните домакинства. Този механизъм може да бъде ползван с различни източници на финансиране, и финансови инструменти различни от СКФ. С неговото прилагане, един и същ финансов ресурс може да доведе до по-голям обхват на мерките за енергийна ефективност, и по-бързо и лесно постигане на климатичните цели.
- Разработката на механизъм за енергийна бедност ще спомогне за много целенасочени анти-кризисни мерки при промяна на външните фактори, влияещи цените на енергийните ресурси и налагащи покачването на цените им.
- Привличане на финансов ресурс, който ще функционира в ограничен период от време, и който няма алтернатива.

5. Какво ще се случи, ако СКФ не се въведе навреме в България?

Предвиденият в СКФ ресурс ще бъде отпуснат само при реално изпълнение на мерките и само, ако те отговарят на критериите на регламента. Това са средно 380 милиона евро годишно за България в периода от 2025 – 2032, които са максимално заложена сума, и от които само 60% ще бъдат дългосрочни мерки за три групи ползватели. Тези финанси няма да бъдат отпуснати, ако мерките не са вече изпълнени в този период, съобразно критериите за целесъобразно насочване на финансите към най-уязвимите.

Пропуснатите ползи ще бъдат за наша сметка. Тези финанси могат да подпомогнат подобряването на топлинния комфорт в жилищата на домакинствата и намаляване на разхода им за енергия, което е дългосрочно, трайно решение за намаляване на шоковете от рязко покачване на цените на енергийните ресурси, започнали от началото на есента на 2021 г. и от очаквания ръст на цените при въвеждане на търговията са емисии за сгради и транспорт през 2026 г. Те ще доведат до намаляване на необходимото количество енергия за отопление и други нужди на домакинствата, като по този начин ще намали месечните им разходи и съответно – уязвимостта им в условията на кризи и нарастващи цени на енергийните ресурси.

Увеличението на цената на газа и изкопаемите горива вече има значителни социални последици и въздействие върху доходите, което засяга най-вече уязвимите домакинства и ползватели на транспорт, базиран на изкопаеми горива, в страната ни. **Стартирането на целенасочена работа за намаляване на енергийната бедност не трябва да бъде отлагано.** То ще доведе само до ескалиране на проблема и натрупване на повече тежест на населението за справяне с енергийните кризи.

Предстоящата пълна либерализация на пазара на електроенергия и за битовия сегмент ще бъде допълнителен фактор за ръст в цените. Процесът на пълна либерализация на пазара на електрическа енергия за битовите клиенти е обвързан с въвеждането на механизъм за защита на уязвимите клиенти на електрическа енергия в съответствие с

Директива 2009/72, преработена с Директива 2019/944 за вътрешния пазар на електрическа енергия.

За транспониране на Директива 2019/944 на национално ниво е поет ангажимент със срок 31 декември 2021 г. за определяне на критерии за идентифициране на домакинствата в позиция на енергийна бедност предвид критериите на директивата като нисък доход, високи енергийни разходи и ниска енергийна ефективност. Този ангажимент не бе спазен, и оценката на броя на енергийно бедни не може да бъде направена адекватно, съгласно чл.3, ал.3, т.Д от Регламент ЕС 2018/1999, за да се определят възможни мерки за намаляването им.

Ако не са изпълнени заложените реформи за намаляване на броя на енергийно бедните в страната по ПВУ, няма да бъдат възстановени използваните средства. ЕС изисква също така функциониране на СКФ пред последните две години на НПВУ, а именно 2023 и 2024 г.

Правителството на България трябва да въведе механизъм за работа с енергийно бедни домакинства, микропредприятия и ползватели на транспорт, и да започне целенасочена работа с уязвимите групи, и след оценка на инвестиционния разход и негативния социално-икономически ефект по групи потребители да поиска допълнително финансиране спрямо потребностите на страната и функциониране на СКФ за по-дълъг период.

6. Какво предлага WWF България за успешно въвеждане и функциониране на Социалния климатичен фонд?

Секторната декарбонизация, както и справянето с енергийната бедност са многостранни въпроси, които включват както технологични, така и поведенчески промени. Затова разработването на социален климатичен план би следвало да включва компетентността на различни институции, експерти и гражданското общество - доставчици на енергия, експерти по социално осигуряване, енергиен одит, енергийна ефективност, управление на сгради и съоръжения, климат и околна среда, здравеопазване и др. Трябва да има силна хоризонтална координация на експертния принос и процеса на изработване на план.

От WWF считаме, че успешно разработен Социален климатичен фонд трябва да обхваща следните няколко аспекта:

- **Координиране на работата на Социалния климатичен фонд в рамките на цялостен механизъм за намаляване на енергийната бедност и дългосрочни мерки за декарбонизация в сектора на сградите, транспорта и бита, който да включва и финансови ресурс от други източници.**
- **Въвеждане на ясни принципи и критерии за допускане на домакинства до частично или цялостно безвъзмездно финансиране от държавата в Механизъм за намаляване на енергийна бедност при три основни ситуации:** а) чрез директно подпомагане при уязвимост на енергийните потребители породена от ниски доходи; б) чрез директно подпомагане при либерализация на пазара на електроенергия или при висок ръст на цените на електроенергия за по-широк кръг потребители; в) чрез финансиране за дългосрочни мерки при изпълнение на програми за енергийна ефективност от ПВУ и на целите на стратегията за жилищно обновяване.

- **Въвеждане на официална линия на енергийна бедност**, която да отразява националните специфики и да има ролята на основен инструмент за измерване, мониторинг и намаляване на енергийната бедност, както и да следи процеса по подобряване на енергийната ефективност на сградния фонд чрез изпълнение на поетите от страната ангажименти за декарбонизация.
- **Създаване на национален компетентен орган**, който да работи по създаване на социалния климатичен план и да координира изпълнението на целите и задачите в плана. Подобен компетентен орган може да работи координирано със създадения Консултативен съвет по Зелената сделка¹⁸.
- **Гарантирано събиране и предоставяне на солидни статистически данни и данни за определяне на първоначалното ниво в процеса на справедлив енергиен преход и осигуряване на обективен мониторинг след това.**
- **Определяне на ясни и прозрачни принципи на разпределение на ресурса от фонда за отделните целеви групи – домакинства и ползватели на транспорт. Необходимо е обективно определяне на набор от индикатори за оценка на инвестиционния разход, текущия разход преди и след инвестицията и изчисление на общата сума необходима за постигането на целите за всяка една група.**
- **Гарантиране на достатъчен брой ниско-разходни мерки за поставяне на слънчеви колектори, соларни панели, ефективни отоплителни системи ползващи пелети, които могат във възможно най-кратък срок да бъдат изпълнени и да обхванат широк кръг уязвими потребители. Широкият обхват на домакинствата с фотоволтаични панели ще повиши енергийната независимост и ще намали драстично разхода за енергия.**
- **Определяне на ясни критерии за финансиране на дългосрочна и краткосрочна подкрепа в Социалния климатичен фонд**, обвързана с поставени цели за покритие на брой и процент енергийно бедни домакинства по години.
- **Развитие на схеми за съ-финансиране от домакинствата** е изключително важна част и е необходимо да се разработят допълващи финансови инструменти като банкови кредити и координиране на всички инструменти в един цялостен механизъм.
- **Разработване на регулаторен анализ, оценка на социално-икономически ефект от внедряването на схемата за търговия с емисии от сгради и транспорт (ETS2) и нормативна подготовка на всичко свързано с изпълнението на плана трябва да се извърши преди предаването на плана за одобрение.**

¹⁸ Вижте публично обсъждане на предложението на Консултативния съвет: <https://strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=6785> и позицията на WWF България и НПО коалицията: https://move.bg/wp/wp-content/uploads/GreenRestartEGDCouncilConsultationPosition_20220504.pdf

7. Кои са основните заинтересовани страни?

WWF България предлага активно и спешно включване на следните институции и участници в процеса на планиране на прилагането на Социалния климатичен фонд.

- **Министерства:** Министерство на труда и социалната политика, Министерство на енергетиката, Министерство на регионалното развитие, Министерство на околната среда и водите, Министерство на финансите;
- **Изпълнителни агенции:** Агенция за социално подпомагане, Агенция за устойчиво и енергийно развитие и техните регионални и местни дирекции и клонове;
- **Кметове и общинска администрация;**
- **Национален статистически институт;**
- **Посредници:** бизнес, който ще предоставя услугата на място: фирми за енергийна ефективност, енергийни одитори, конструктори, търговци на топлинни инсталации и доставчици на системни решения; доставчици на електричество, топлина, газ;
- **Граждани и общности:** за мобилизиране на частни инвестиции и развитие на енергийни общности за подкрепа на местните инвестиции по по-устойчив начин ;
- **Асоциации на етажната собственост в България;**
- **Изследователски институции, НПО, синдикати.**

При необходимост сме готови да предоставим допълнителна информация по темата и конструктивно да подкрепим процеса по създаване на механизъм за намаляване на енергийната бедност, в сътрудничество с Министерство на труда и социалната политика, както и в рамките на участието ни в КСЕЗС и създадените към него комисии.

Лице за контакт: Апостол Дянков, Ръководител програма „Климат и Енергия“, WWF България, тел. +359 886 745 777, ел.поща: adyankov@wwf.bg.

С уважение:

Веселина Кавръкова
Изпълнителен директор
WWF България